Årets modigste film

ANMELDELSE: Regissør Hans Petter Moland setter sin lit til bildene og publikum i sin dvelende, dialogfattige filmatisering av Knut Hamsuns Markens grøde. Det fungerer stort sett knirkefritt.

21.10.2026 - 14:00

I *Markens grøde* er det langt mellom replikkene, minimalt med action og ingen humor. Filmen om Isak (Herbert Nordrum) og Inger (Asta Kamma August), nybyggerne i villmarken, setter sin lit til skjønnheten i bildene og sitt stemningsfulle lydspor for å holde på publikum i sin 159 minutters lange spilletid.

I 2026 må man kunne si at dette er særdeles modig av filmens regissør og medforfatter Hans Petter Moland. Historien, dialogen persongalleriet, *alt*, er skåret ned til benet. Og selv hovedpersonene, Isak og Inger, forblir abstrakte karakterer som vi vanskelig kan gjenkjenne i vårt daglige liv.

Nesten alt som bør være med i en film for å engasjere samtidens publikum, er i *Markens Grøde* fraværende: medrivende dialog, komikk og gjenkjennbare karakterer.

Bibelske proporsjoner

Men den som intet våger, intet vinner. Og Moland vinner noe når han vågalt insisterer på den gravalvorlige stemmingen og de lange klippene av tause mennesker. Hva vinner han? En universell fortelling av bibelske proporsjoner som kan appellere langt utenfor Norges landegrenser.

Den episke dimensjonen til filmen kommer fra svært gjennomtenkte valg av hva man viser og ikke viser av kampene til Isak og Inger.

Tidlig i filmen dreper Inger sitt eget barn. Hun sender Isak til bygda og går selv dypt inne i villmarken for å føde. Barneskrik høres i fjellheimen. Kun tause vitner til handlingen framstår på lerretet – en bjørk, en stein, også en stor bregne. Så blir det tyst. I hemmelighet blir barnet født og i hemmelighet blir det drept.

Hadde filmen vist oss Inger og utførelsen av handlingen, kunne den lett fått et sentimentalt preg. Vi hadde rett nok kommet tettere på Inger, men scenen hadde også blitt mer prosaisk og trådd nærmere inn i klisjéenes territorium. I filmen opplever vi handlingen fra naturens perspektiv snarere enn Ingers. Dette fugleperspektivet og den strengt fortellende stilen, gir filmen et gammeltestamentlig, episk preg.

Bilder over ord

Når bildene fremfor ordene får herske i marken, blir det også rom for herlige visuell historiefortelling.

Som når «sivilisasjonen» kommer til byen i form av en lensmann, og Ingers drap blir oppdaget. Hun må forlate bruket for å sone sine åtte år.

Moland viser mesterlig den stille sorgen og savnet som Isak gjennomgår i løpet av denne perioden med finurlige detaljer. Vegguret som Inger var så begeistret for stanser sin gang når hun forlater tunet. Spesielt rørende er det se Isak som dekker på til Inger ved hvert eneste måltid i løpet av de åtte årene hun er borte. Dette kommenteres ikke, det bare vises.

Disse detaljene, som ikke er å finne i boken, er prakteksemplarer på hva filmen kan vise som i skriftform hadde blitt for åpenbart. Når Moland først tør å gi bildene en slik prominent plass, får han sannelig brukt dem i fullt monn.

Moland har risikert mye i *Markens grøde*. For det er lite å gjemme seg bak

Intet mot uten risiko

Moland hadde ikke vært modig hvis han ikke hadde tatt noe risiko og Moland har risikert mye i *Markens grøde*. For det er lite å gjemme seg bak. Sjarmen som kan komme av leken dialog eller karakter vi kjenner oss igjen i finnes jo ikke her. Den minste svakhet er nok til å trekke oss helt ut av filmen.

Markens grøde er saktens heller ikke uten svakheter. I det hele tatt er det etterlatte inntrykket at filmen *stort sett* er bunnsolid, men trår feil i ny og ne.

For eksempel: Musikkvalget er *stort sett* utsøkt. De pastorale melodiene hvor fløyter og feler dominerer passer bildene som hånd i hanske. *Men* filmen blir rett og slett besudlet når et nytt musikktema blir tatt i bruk hvor en elgitar blir hovedinstrument. Slikt har ingenting å gjøre i marken.

En brøler til slutt

Videre unngår filmen *stort sett* sentimentale klisjéer som ofte er å finne i

dvelende filmer. Men det begås en brøler mot slutten med et nærbilde av Isak som skriker til kamera i slowmotion med dramatisk musikk til. Subtiliteten, som ellers rår i filmen, er her fullstendig fraværende.

Likeledes er Nordrum sin tolkning av Isak stort sett appellerende, men blir øyeblikksvis utroverdig. Hovedsakelig skjer dette når han må levere replikker med et umåtelig gammelmodig preg som hverken Nordrum selv eller publikum tror på.

VISUELL HISTORIEFORTELLING: Atmosfæren i *Markens grøde* er noe av det beste ved filmen, mener Vårt Lands kritiker, som også trekker fram filmens tolking av Inger-karakteren (Asta Kamma August).

Ymer Media/Oskar Dahlsbakken

Isak, stadig urokkelig

I det hele tatt er det nok Isak-karakteren som sannsynligvis kan vekke mest apati hos publikum. Kanskje særlig for dem som har lest Hamsuns nobelprisvinnende verk. I filmen blir nemlig Isak sin maskulinitet utfordret i mye større grad enn i boken.

Når Inger kommer tilbake til gården etter å ha sonet åtte år i et byfengsel,

er hun både utvendig og innvendig forandret. Hun er blitt syerske og foretrekker å lage kjoler fremfor å hjelpe til på gården, og hun tillater seg å si ting til Isak som hun i boken bare tør tenke.

Noen vil mene at Isak er for passiv i forhold til hvordan han håndterer «by-Inger» i boken. Han kaster kjolene hun har laget på tunet og nekter å gi henne penger før han til slutt får seg til å si «du er ikke å ha i hus lenger». Dette har liten effekt på kona og driver henne lenger bort.

Men hvordan skal vi forstå dem?

Dette kan motivere en tolkning av filmen hvor Inger sin erfaring med byen setter henne over den bondske Isak som er og blir en passiv svak mann som ikke klarer å håndtere henne. Dertil mister filmen preget av å være en høysang til nettopp bondelivet, slik Hamsuns verk er.

Men man behøver ikke å tolke filmen i den retning. Alternativt kan man lese den slik at Isak innser hvor impotente hans reaksjoner er. At han har det emosjonelle overskuddet til å tåle det vanskelige samværet med Inger og vente på at hun selv innser at hennes holdninger er uholdbare.

Dette skjer jo faktisk i filmen. Inger kommer tilbake til Isak, angrende og sier «Jeg har ikke vært som jeg skulle mot deg». Med dette aksepterer hun livet hun har valgt som nybygger i marka. Isak har stått stødig på sitt i det stille og slik overtalt henne. Denne urokkeligheten til Isak er særdeles tro til Hamsuns roman.

Isak-karakteren vil nok vekke mest apati hos publikum

Fordrer respekt

Hverken de frihetene Moland har tatt med Isak-karakteren eller filmens øvrige ujevnheter bør få altfor mye betydning for helhetsinntrykket. Til det er atmosfæren Moland skaper ved hjelp av sine stemningsfulle naturbilder

og det imponerende lydarbeidet til Gisle Tveito, for enestående.

Og for dem som fremdeles ikke lar seg imponere av dette må det i hvert fall anerkjennes at *Markens grøde* er en særdeles modig film. En film som lar oss dvele og tenke og har respekt for sitt publikum. Det fordrer en god dose respekt tilbake.